Ч. 42 (12.698). Львів, середа 25. лютого 1931. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10. II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“. Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Внутрішня чи міжнародня проблєма?

З приводу експозе мін. Залеського і закордонно-політичної дебати.

Львів, 23. лютого 1931.

У сатиричному тижневику „Цирулік Варшавскі“ (з 14. ц. м.) є м. ін. такий рисуночок, присвячений міністрові Залеському: на трибуні стоїть п. Залеський і виголошує промову; поруч — та сама трибуна й ті самі слухачі, лише замість мін. Залеського промовляє.. ґрамофон. Рисунок затитулований: „Практичні винаходи у Лізі Націй“, та підписаний: „Замість дорогих виїздів делєгатів і замість томлячих конференцій ґрамофонові плити з готовими промовами міністрів“.

Правдою є, що важко почути з трибуни Ліґи Націй щось нового, та ще більшою правдою є, що важко найти другого такого міністра, якого промови відзначувались би тою самою „досконалою“ трафаретністю, яловістю і безмістовістю, що всі промови нинішнього польського міністра закордонних справ. Міністр Залеський — це типовий „професійний“ дипльомат, з немалим досвідом у свому ресорті, але одночасно людина перечулено обережна в словах, які є завжди хемічно випрані з найменшої домішки — темпераменту. І такі промови міністр Залеський виголошує не лише в палаті Ліґи Націй над Леманським озером, але й у будинку польського парляменту при вулиці Вейській, з тою тільки ріжницею, що тут, у Варшаві, він ще менше говорить, ніж там, у Женеві..

Говориться у польському парляменті про закордонну політику і рідко і мало. Оминається цю тему, як щось дуже дразливого, чого краще не рухати. Колиж уже й приходить до дебат над нею, то змісту в тих дебатах мало. Очевидно, що всетаки більше того змісту у дискусії над експозе, ніж у самому експозе офіціяльного керманича закордонної політики.

Таксамо було й цим разом — у комісіях сойму та сенату для закордонних справ. При бюджетовій дебаті закордонно-політичних моментів майже не порушувано: це вже такий „увус“ введено у післятравневих усанованих часах, що всякі чисто „політичні“ моменти дуже рішуче відсувається від „бюджетово-ділових“, наче би бюджетові цифри не були найбільше діловим і то найбільш яскравим виразником „чистої політики“! Отже й цього року потрактовано бюджет міністерства закордонних справ таксамо формально, як — зрештою — і цілий бюджет. Зате у закордонних комісіях сойму і сенату всетаки допущено до дискусії над міжнародньою ситуацією і ролею, яку грає серед неї Польща. Експозе міністра Залеського, яке дало формальну притоку до дискусії, не дало майже ніякого фактичного субстрату: як завжди так і цим разом, міністр Залеський придержувався цупко двох точок диспозиції усіх своїх промов: 1) запевнювання, що дотеперішня політика МЗС є єдиним пасмом успіхів і 2) підкреслювання мирових тенденцій цієї політики у відношенні до всіх держав, істнуючих на землі й поза нею.

Річ ясна, що поведена у цій площині мін. Залеським оборона останніх женевських підсумків (рішення у справі німецьких горішньо-шлеських скарг), як польського успіху, та ствердження „з цілою рішучістю“, що всі відомости про творення протибільшовицького фронту „є цілком безпідставні“, — ці заяви мін. Залеського не зробили великого враження та не стали стрижнем дискусії. Таким більше-менше стрижнем стало емоційне питання: наскільки внутрішня політика уряду, чи радше система внутрішнього правління, відбивається на закордонно-політичній ділянці. Що саме таке питання виринуло тепер на закордонній комісії польського сойму — це аж надто зрозуміло:

Очевидно, що серед учасників дискусії зазначилися два табори: 1) опозиційний, який твердив, що закордонна і внутрішня політика тісно взаємно зазублені і що внутрішня політика повинна допомогати закордонній, тимчасом в останніх роках, особливож в останніх місяцях вона їй шкодить, і 2) проурядовий табор ББ, який промовчував засадничу залежність закордонно-політичних успіхів від внутрішньої консолідації держави та впевняв, що великодержавницький престіж Польщі в останніх часах скріпився за кордоном і зріс. У звязку з такими тезами вже наче автоматично виринула справа — українська. При згадці про закордонний відгук „пацифікації“ не можна було промовчати взагалі української проблєми. І знову: інакше віднеслась до цієї справи опозиція, інакше промовці ББ. Речник лівиці вперше признав міжнароднє значіння української проблєми; речник правиці ствердив, що поява таких українських скарг, які є нині у Женеві, є „відступом“ польської закордонної політики і назвав міністра внутрішніх справ відповідальним за „пацифікацію“ і Берестя, тягарем у мішку, з яким мін. Залеський мусів дряпатися на Монблянк. Однак промовці ББ не сягали в глиб значіння української проблєми: вони признавали її внутрішньою справою Польщі і то настільки внутрішньою, що під адресою українського представника у комісії, посипалися докори, а навіть погрози за зголошення відомих петицій до Ліґи Націй.

Саме ця остання справа вимагає деякого пояснення —бодай кількома рядками. Пос. Голувко звязав її із питанням льояльности і з виконанням Польщею „навіть справедливих“ українських вимог. Здається нам, що таке поставлення справи надзвичайно нефортунне. Передовсім не будемо говорити про термін „льояльности“ у значінні російської „благонадьожності“, себто у значінні якогось сердечного почування, бо — гадаємо — і сам п. Голувко мабуть признає, що після тої передтравневої національної політики тодішніх польських урядів, яку сам п. Голувко тоді торощив безпощадною критикою, і після кількалітнього „травневого“ вже досвіду та зокрема після останніх подій — краще сфери почувань не торкатися. Колиж пос. Голувко мав на увазі законність, леґальність, то знову таки ніхто краще, як п. Голувко, недавній високий урядовець МЗС, не знає так добре, що українці є тут із своїми петиціями до Ліґи Націй цілком в порядку з законом. Це — формально. По суті-ж: як п. Голувко уявляє собі мовчанку українських послів і сенаторів, тоді, коли одночасно засипано вже Женеву в українських справах петиціями не тільки українських еміґрантів з ріжних місцевостей, але й навіть чужинців (петиція 65-ти членів анґл. палати громад)?

Тому на цьому місці треба зазначити: українські петиції до Ліґи Націй не є ніякою демонстрацією, — вони є лише використовуванням ще одного леґального засобу, який ми маємо в обороні наших слушних і справедливих прав. Не йдемо до Женеви на те, щоби робити комусь неприємности, тільки щоби боронити себе. Коли не буде причини для оборони — не буде й апелів до Женеви. Ніхто з українців не був і не є теж такий наївний, щоби звязувати з Женевою надії, на які не дозволяє ані характер інституції Ліґи Націй, ані практика її 11-літнього істнування. Віддавна теж перестали українці взагалі будувати свої пляни і свою працю на закордоні. Але не можна вимагати від них зречення з доброго права — за ціну голословних обіцянок або під напором погроз.

Булоб дуже бажано, щоби призадума над закордонними проблємами Польщі у звязку з останньою дебатою у соймі — виясніла декому й оцю примітивну правду з ділянки внутрішньої польської політики, якої не дасться відмежувати від закордонних інтересів Польщі.

Політичне діло.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 15. лютого 1931.

I.

Про „Життя Мазепи“, яке цими днями появилося на книгарських полицях Парижа*) багато дечого прийдеться сказати літературному критикові та історикові.

Перший не зможе не оцінити великого мистецтва, з яким автори повели в цій книзі свою повість про небудене щастя й нещастя останнього достойного цього імени — гетьмана України, та з яким вони побудували драму й траґедію Мазепи, степенуючи її напруження: від супокійної експозиції короткого та звязкового викладу історичної обстанови, через апогей до — катастрофи; тай завершаючи її супокійним — знов — виводом висновків: про вагу Мазепиного життя й зусилля в рямках кучерявої й крутої, багатшої в недолю ніж долю, багатшої низами ніж вершинами — історії України.

А історик? Він знайде в книжці Борщака й Мартеля перший повний — перший безперечно, а повний розмірно — життєпис того загадочного гетьмана, який виріс на справжнього „заголовного героя“ („герос епонімос“) цілої нової історії України. Великі шмати життя Мазепи, досі зовсім невідомі, вперше знайшли в книжці цій свою картину і зясування ходу і свого змісту, — і то на підставі досі невиданих, нововідкритих, покищо тільки щасливим авторам доступних і відомих джерел.

Пересічний читач, на літературного критика невихований і на історика невивчений, — як ось ваш кореспондент — очевидно не може вдаватися у фахові критичні міркування. Буде з нього, коли він привитає авторів із доверщенням того видатного твору, літературного мистецтва й історичної ерудиції, яким є безперечно це „Життя Мазепи“, — тай привитає свою-ж таки Українську Громаду з появою книги, якої значіння — в цьому сумніву бути не може — переходить межі бібліографічного факту, а підноситься на висоту національного й політичного діла.

II.

Habent sua fata — не тільки книжки, а й люди і народи. І відломки народів.

Від доброго десятка років, від 1917 року, року політичного воскресіння України, наше плем'я силкувалося видати з себе героя чи твір — в якій ділянці життя воно й не булоб: політичній чи військовій, мистецькій чи науковій — який накинувсяб увазі і повазі Европи й світа, присилував би людство числитися з ним і з нами та віддав би свому народові загублену перед століттям леґітимацію на самостійне місце серед будівничих теперішности й майбутности працюючого людства. Зусилля це досі не здійснене, навіть приблизно. Українська революція, яка тягнеться вже 13 (фатальне число) років не видала ні в людях ні в творах нічого справді чимнебудь імпонуючого. Сказано: **spiritus flat ubi vult,** і на замовлення ґенії не родяться. Так і нам припали в участь під цей великий час самі тільки невдячники й недоростки, замість вождів і державних будівничих, самі воробці й лиси замість орлів і львів. Або ще щось гірше. Та годі.

Від десятка років українська політична еміґрація розклалася по всіх країнах Европи, займає

*) Elie Borschak et René Martel, Vie de Mazeppa (Nouvelle Collection Historique. Ed. Calmann-Lévy. Paris 1931) Стор. 192.

і скрізь мріючи про те, якби то чим сь „спропаґувати“ українську справу

Сама січка, виплоди нетямущости й формальної недоладности, само дітвацьке лебедіння, нікому не цікаве — знаряддя компромітації, а не пропаґанди української справи.

Основні, підставові акти української пропаґанди за кордоном, акти сильні й переконуючі, зийшли щойно вчора і сьогодні, тай — як і слід — не з заплямлених чужими гріхми рук, а з рук двох людей, що довго стояли осторонь українських інтересів тай увійшли в їх коло щойно в мужеських роках свого віку.

Звідки вони взялися, той чужинець із шляхотним серцем і розмахом, Рене Мартель, і той homo novus в українстві, національно освідомлений аж підчас революції, той несподіваний, дивний, раз гордуючий, раз відштовхуючий Ілько Борщак, і як цих двох людей найшло себе серед 4,000.000 людности Парижа і як спряглися до спільної, багатої плодами, української роботи, — про це може дещо розкажемо при іншій нагоді.

III.

Їх діло широко закроєне, всестороннє, талановите і —це не менше важне— щасливе й успішне. Поведене воно з однаковою силою на два основні фронти України, на західний і на північний.

Те, що найзамітніший від часів Драгоманова, досі далеко ще в своїх розмірах і своїй досяглости не використаний, ідеольоґ української політики, Вячеслав Липинський, називає „обороною Сходу перед Заходом“ (матеріяльно й духово краще озброєним, ненаситним і безвідкличнo ґраним і небезпечним) — виконує Мартель, в тісному співробітництві з Борщаком, у двох версіях своєї епохальної книги, присвяченої питанню Франції і її східній союзниці. Книга ця, тай звязана з нею особиста діяльність, це треба ще раз сказати, творить з українського погляду епоху нетільки у Франції, а на цілому Заході. Її плоди вже бачимо, і користати з них будемо з кожним роком щедріше.

Але про все те зайве говорити на цьому місці...

Північному фронтові України присвячена свіжа книга обох авторів, про Мазепу.

Обі разом (і зрештою кожна зокрема) так виcоко й сміливо підносять перед очима західних народів стяг української соборности й самостійности, української інтеґральности племінної й територіяльної й української незалежности державної, як цього світ давно вже не бачив — хіба ще за часу Орликів, а то й Ярославів.

Нащадки Ярем Вишневецьких і Петрів Великих дістають у книгах Мартеля й Борщака таку могучу ідейну відсіч в найважнішому політичному й культурному центрі Заходу, якої вони там досі ніколи не дістали, і якої вони ніколи не сподівалися.

Після ідейної відсічі мусить прийти (інакше ми не нація, а стадо рабів) фактична — на іншому терені змагань...

IV.

„Сюжет“ Мазепа — належить до дуже тісної категорії міжнародніх сюжетів порівняної літератури, так... як Дон Жуан, Едип, Іфіґенія. Це сюжети в си...зи, вічні й немирущі: їх дуже мало, і щастя наше, що є в нас один такий сюжет, в якому нерозривно зживається в одно великий літературно-мистецький символ із ще більшим національно-політичним символом, символом непередавненого права України на соборність і самостійність тай невмірущого зусилля українського народу до цих двох ідеалів, які в дійсності є тільки одним, одноцільним і нероздільним ідеалом нашої нації.

Книга про „Життя Мазепи“ кладе в свідомости культурного Заходу міст між розумінням ідеї единої й неподільної України тай віддавна популярним літературно-психольоґічним сюжетом. Вона перетворює цей сюжет, пересуває його на іншу площину, окрилює його.

З інших славянських народів одні тільки чехи — із маленьким народом словінців, єдиний зі славянських народів справжнього західнього типу — мають приблизно значний — письменський і політичний сюжет. Маємо на думці сюжет Івана Гуса, єдиного з великих реформаторів одночасно західного типу і славянського роду.

Інстинктом відчув вагу Гуса наш Шевченко: свідчить про це сильний фрагмент його відомої поеми — одночасно мистецьке діло і політичний привіт дружньому нам чеському народові. В знаменитому французькому місячнику „Славянський Світ“,*) якому наш нарід зобовязаний до признання і вдячности за його достойне й справедливе становище до наших зусиль, знайшли ми (число за березень 1930) дуже гарний переклад Шевченкового „Івана Гуса“ з короткою та інструктивною історично-літературною студією зпід пера пані Софії Борщакової і Мартеля.

Студія і переклад влучно навязують одну з не дуже то, на жаль, численних ниток духових взаємин між Україною і Заходом. Річ зайва підкреслювати вагу таких діл: вони говорять самі за себе. Ми можемо їх тільки привитати — щиро і з великим признанням.

*) La Monde Slave“, Paris, Alcan.

С. Заліпський.

Як це було в Брюселі?

Пацифікація на „Зїзді Міжнародньої Ліґи для Союзу Націй“.

У Брюселі відбулися від 14. до 16. ц. м. збори „Міжнародньої Ліґи для Союзу Націй“. На зїзд цей приїхали представники ріжних країн, серед якх находимо імена відомі в усьому світі. Від Англії льорд Роберт Сесіль і льорд Дікенсон, від Франції Жан Геннесі, бувш. амбасадор, міністр і посол; від Німеччини д-р Дернбурґ, бувш. міністр і проф. Гецтш, бувш. посол і ін.

У програму зїзду входили такі справи: 1. Виховання (проект всесвітнього педаґоґічного зїзду; справа шкільного віку). 2) Національні меншости (українська меншина в Польщі; розгляд загального статуту нац. меншин). 3. Міжнароднє Бюро Праці (справи економічні та соціяльні; проблема золота; мінімальний вік праці у пром. і торг. підприємствах; страйк). 4. Справи економічні та політичні (боротьба з неточними й тенденційними звістками; утворення міжнародньої юрисдикції про злочин; режім політичних вязнів; вибір емблеми для Ліґи Націй. 5. Спеціяльна комісія для розгляду проекту европейського порозуміння і взаємин із Ліґою Націй (проект Бріяна).

Маємо перед очима обширне справоздання цього зїзду, поміщене в бельґійськім щоденнику „Ле Соар“ з дня 16. ц. м. Засідання присвячене „українській меншині“ в Польщі тривало від 3. год. до 7. веч. Головував льорд Дікінсон. Перекладаємо точно справоздання з цього поміркованого щоденника, прихильно настроєного до Польщі:

„Дискусія велася в виїмково піднесенім настрою і часто навіть зворушаючім, на тему положення української меншини в Польщі, про яке преса писала минулої осени.

„Польські делеґати посли Стронський і Левенгерц льояльно прийняли дискусію. Вони навели факти, що розяснювали репресії, а саме терористичну акцію, почату у Сх. Галичині деякими елементами, які находяться за кордоном. Польський уряд після ріжних засобів, щоби завести спокій, опинившися перед постійним зростом терористичних актів, головно пожежами, був приневолений узятися за радикальні засоби, яких незвичайности (insolite!) польські делеґати не заперечують і які могли довести до спожаліннягідних зловживань.

„Заст. голови комісії п-і Баккер Фан Боссе, яка мала змогу познайомитися особисто із цією справою на місці, навела зворошуючі точні факти і жахливі засоби репресії, що впали одночасно на винних і невинних.

„Проф. Фан Овербек з університету Ґан поставив внесок, щоби вибрати міжнародню комісію для розгляду справи. Комісія прийняла одноголосно резолюцію, в якій звертається з поликом до національної більшини та меншини в польській державі, щоби дійшли по доброму до полагоди конфлікту і пропонує утворити комітет для точнішого обзнайомлення з українською проблемою.

„Принципіяльну справу: на якій підставі означувати істнування меншини — передали до розгляду комісії, що засідатиме на осінній сесії“.

З українського життя в Канаді.

Український Католицький Союз в Канаді.

З філядельфійського часопису „Америка“, який приходить до нас менш-більш правильно (з Канади не дістаємо тепер ні одного українського прес. органу!), довідуємося, що недавно відбулися у Вінніпеґу збори представників українських гр.-кат. орґанізацій того міста, на яких рішено зорганізувати Український Католицький Союз в Канаді. Майже одночасно з тим оснувалася у Філядельфії в Злучених Державах нова загальна українська греко-кат. організація під назвою „Американський Український Комітет Визволення України“.

Український посол відповідає на престольну промову в Канаді.

Посли Ґрифітс з Расселл і Григорчук з Етелберт мають цього року вносити в соймі Манітоби (в Канаді) відповідь на престольну промову. Премієр Брекен оповістив 23. січня, що уряд вибрав їх обох до цього почесного завдання. Посол Григорчук уродився в Балинцях у Галичині 1888 року і прибув до Канади в 1899 р. Послом до манітобського сойму є він від 1920 р.

Новий український хор у Вінніпеґу.

У Вінніпеґу, Манітоба, організується новий український хор під управою проф. Евгена Турули. Опікуном хору є „Національна Преса“, яка доложить старань, щоби він був найкращим в Канаді. Добір співаків і співачок переводить проф. Турула.

Український радіо-концерт у Канаді.

З Гемилтон, Онтеріо, повідомляють, що дня 23. січня в год. 8. веч. співав на тамошній радіостації хор української греко-кат. парохії, який заснував тамошній парох, о. Петро Олексів. Хор виконав низку народніх і церковних пісень. Українці Східньої Канади, що мають дома радіові апарати, скористали з цієї нагоди і почули рідну пісню в гарному виконанні.

Вінніпеґ.

Найбільше місто Західньої Канади, Вінніпеґ (Манітоба) має тепер 212.815 мешканців. За останніх 15 літ населення Вінніпеґу не зросло, з причини війни та обмеження іміграції. У Вінніпеґу є до 80.000 українців. Там виходить найбільше українських газет з усіх міст континенту Америки, там є шість наших церков, багато українських установ і т. д. У Вінніпеґу є й осідок греко-кат. епископа для канадійських українців.

Замах на італійського віцеконсуля.

На італійського віцеконсуля у Франції, який перебував у Каннах, напало кількох антифашистів, які стріляли до нього кілька разів, але не поранили його. Замаховці повтікали і поліції не вдалось їх відшукати.

Згода між македонцями?

В Софії закінчились переговори між представниками ворогуючих македонських таборів „михайловців“ і „протоґеровців“. Переговори довели до порозуміння й утворення одного македонського табору. Підписано окрему умову щодо спільної акції недавно ворогуючих партій.

Стріли в німецькім парляменті.

Підчас нарад в німецькім парляменті один баварський посол стріляв 4 рази до посла д-ра Кульца. Кулі не вцілили. Замаховця арештовано. Причиною стріляння були партійні конфлікти.

Хто винен?

(Кореспонденція з Волині.)

Кремянець, 18. лютого 1931.

В одному з попередніх чисел „Діла" (в ч. 31) була коротко занотована трагічна подія, що недавно скоїлась на тлі церковних відносин у селі Залісцях, кремянецького повіту. Польська преса вину за цю подію зложила на священика Віталія Сагайдаковського, знаного з мужньої оборони православної церкви в с. Жабче, луцького повіту від заазіхань прихильників т. зв. „жондової унії" і призначеного парохом села Залісець.

Таке освітлення справи мало за завдання, щоби відповідальність за подію переложити на випадкових і одиничних осіб, але таке трактування справи є цілковито фальшивим, бо в даному випадку, ми маємо з типовим проявом досить складної системи адміністрування православними парохіями на Волині.

Подібно до цілого ряду інших парохій на Волині залісяни були незадоволені зі свого пароха о. Микульського і завзято домагалися його перенесення. Протягом майже 7 років вели вони боротьбу: слали делегації до духовної влади, посилали скарги навіть до міністерства (освіти й віроісповідання, внутр. справ і справедл...!!!). Але все надармо. О. Микульський мав міцні плечі в особі свого благочинного — відомого „адміністратора" волинської епархії і уповноваженого митрополитом Денисом до розпродажі церковних маєтків на Волині — протоєрея М. Борецького.

Незгода між Микульським і його парохіянами особливого напруження набрала в 1930 р., а повстала вона головним чином на грунті визиску їх надмірними поборами за виконування релігійних практик. На такий стан річей у Залісцях звернули свою увагу агенти „жондової унії" і вже почали намацувати для своєї праці грунт. Можна думати, що в с. Залісцях ми побачилиб друге видання жабчинської трагедії. Але, на щастя, в вересні мин. року митрополит Денис виїхав на відпочинок за границю і управа волинською епархією перейшла до вікарного кремянецького епископа Симона. А цей нарешті дав себе залісянам вблагати занятися їхньою справою: він переніс о. Микульського на іншу парохію і призначив їм о. Сагайдаковського; але зробив те, не порозумівшись з о. Борецьким. Здається, справа ця була залагоджена. Але так тільки здавалося. Тимчасом у жовтні повернув з подорожі митрополит, повний сил, енергії та адміністративного запалу. Прот. Борецький за свої „особливі" заслуги перед митрополитом Денисом зробився вже не тільки фактичним, але й формальним „адміністратором" волинської епархії, бо обняв посаду члена Духовної Консисторії в Кремянці. О. Сагайдаковський, як ставленик еп. Симона, дістав наказ негайно перенестися на іншу парохію. На його місце призначили спершу свящ. Юркевича, але той, побачивши неприхильне відношення залісян до себе, парохії не приняв. Тому до Залісець (а то одна з найкращих парохій на Волині) призначили свящ. Лозовича, людину малоосвічену, але зато родича о. Борецького. О. Лозовича знали залісчани ще до його висвячення, бо походить він з почаївських міщан. Очевидно, щоби зробити на своїх будучих парохіян відповідне враження, парох приїхав відібрати свою парохію в оточенні урядовця Консисторії, поліцаїв і референта старостива, і останній в присутности людей передав о. Лозовичу церковні ключі, а залісян поучив, що повинні слухати свого пастиря, бо він має за собою піддержку світської і церковної влади. Парохіяни однако почули себе сильно ображеними таким трактуванням своєї парохії і таким відношенням духовної влади до о. Сагайдаковського і постановили заступитися за останнього. О. Лозовича в категоричній формі попросили негайно опустити с. Залісці, а до Консисторії і до воєвідства вислали численну депутацію, думаючи уладити той інцидент мирним шляхом. У Консисторії з делегатами не говорили, а в воєвідстві в Луцьку показали листа Дух. Консисторії з проханням усунути о. Сагайдаковського з с. Залісець адміністративним порядком. Так віддячилась о. Сагайдаковському Консисторія за те, що оборонив православну церкву в Жабчу.

Обурені парохіяни — чоловіки й жінки — в кількости не менш 1000 душ, зібралися до мешкання діякона Трохимовича, в котрого мешкав о. Лозович і просили останнього до них вийти. Одначе парох сховався від своїх парохіян і міцно зачинився. Тоді жінки виняли в сінях 2 дилі, відчинили двері й, вивівши о. Лозовича попід руки на вулицю, попросили йти куди хоче. Це було 30. січня ц. р. Тут уже зявилася на сцену поліція — приїхало відразу 30 поліцаїв і по вказівкам оо. Лозовича і Трохимовича заарештувала 18 душ і посадила до кремянецької вязниці. Серед арештованих: Никанор, Тимофій і Пелагія Нагалки, Павло Карпець, Марія і Февронія Вальчукові, Яків Лещенюк, Демид Олійник, Семен Соболевський і Сава Бойко.

Прокуратура повиннаб звернути увагу на подібні явища, не чекаючи скарги з боку пошкодованих, а Українська Парляментарна Репрезентація мусить цією справою заінтересувати ближче.

Церковна справа в Залісцях ще не полагоджена. Покищо селяни не мають священика і самі при участи всього народу ховають покійників...

Як бачимо, сумні події в Залісцях не є явищем, що його можна віднести на рахунок окремих осіб. Воно є логічним наслідком тієї системи церковного порядку, що запанувала в православній церкві під керуванням теперішньої єрархії і що особливо розвинулася в останні три роки, коли митрополит вже цілковито перестав брати під увагу духові окремішности православного українського населення, його інтереси та історичні традиції. ОО. Борецькі, Лозовичі, Микульські, всякі референти при повітовій адміністрації — це одні з провідників цієї накресленої митрополитом Денисом системи. Духовий розклад між паствою й пастирями, арешти парохіян, розвал релігійного життя — це її конечні наслідки.

Проти цієї системи мусять протестувати і з нею боротися всі, кому дорогі загальні засади віри й моралі.

Волинський бебек ,посол Богуславський, висловився в одній зі своїх промов з соймової трибуни, що „тепер православіє стоїть перед відновленням своїх „сьветних" традицій з часів давньої Польщі". Він або цілковито не знає тієї людности, котрої представником сміє себе називати, або глумиться над її тяжкою долею.

С. Райченко.

З життя українців у Югославії.

З діяльности „Української Громади". — Україна в білгородській пресі. — Коли прийде нарешті до згоди між нашими організаціями?

Як ми вже давніше повідомляли, „Українська Громада" в Білгороді виявляє досить інтенсивну діяльність. Крім того, що щомісячно даються відчити про наше письменство, історію тощо, на днях отворено при Громаді бюро правної помочі та пресове бюро. На чолі першого стоїть д-р Грицько Шевчик, другим завідує п. Маріян Тумир.

Як не тяжко є русофільську білгородську пресу зацікавити якоюсь вісткою з нашого національного життя, то всеж таки вдалося проломити лід. І так офіціоз голови ради міністрів „Югославенски Гласник" помістив у своїм 129. числі з 9. ц. м. чималу статтю п. Маріяна Тумира під заголовком „Совіти уладжують ріжні монстр-процеси, щоб замаскувати свої невдачі". В цій статті автор зясовує головні причини, через які комуністи улаштовують ріжні процеси і зазначує, що „початок цих процесів датується з України, де вперше ці процеси були практиковані над сотнями й тисячами людей..." Бо „на Україні ще й нині істнує на першому місці національне питання і там є найбільше спротивлення володарям, які прийшли з Москви" і які „нічого не зробили для України доброго, але зате страшенно сплюндрували її". Далі автор зупиняється докладніше на процесі „СВУ" та

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 25. ЛЮТОГО 1931.

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ.

ПІДПАЛ.

(Докінчення).

— А ти може боявся, щоб тої ночі, як ти вартував, знову який злодій не прийшов до вашої церкви?

— Правда, я боявся. Тамтой то мало голови не розбив залізною палицею Панькові Поперечному, що його перший зловив. Гадаю собі, якби прийшов, то ми два не дамо йому ради, та ще можем штовхне.

Я просив Бога, щоб чим швидше розвиднілося...

— А що ти робив на варті?

— Так як другі: кричав, осторожно з огнем!

— Шож далі?

— Я дуже змерз. Прийшов до дому, мама дали мені чарку горілки, гарячого борщу, а опісля спати на печі.

— Тепло тобі було?

— Піч була горяча, бо мама сушили коноплі. Я ліг там головою, бо піч невелика і ноги звисають та заснув.

— А потому?

— Потому вже не знаю, коли прийшов пан... я вже сказав.

— А чи не був то той самий злодій, що перед двома роками у вас церкву обікрав?

— Такий самісінький... А де він опісля подівся — я не знаю.

— Ну, не журись хлопче, я ще до тебе прийду.

Я хотів відходити. Хлопець припав до моєї руки.

— Прошу пана, най пан так роблять, щоб я в тюрмі не сидів, бо пан суддя в Козовій казав мені, що я дістану за те три роки тюрми

Він став плакати.

— Не турбуйся, той пан суддя не буде тебе судити. А чи йому говорив ти за того пана так, як мені тепер?

— Говорив, так він насварив на мене, казав якось так: „Не закручуй мені гітари, та казок не говори..."

І справді, як я відтак переконався, в протоколі ані словечка про це не було.

Розмовляв я відтак з предсідником трибуналу.

— На що вам актів було читати, — каже. Справа проста і коротка, як заячий хвостик. Признався, піймали його на горячому. От його щастя, що не було шкоди, бо зараз люди вгасили.

— Я не так на справу дивлюся — кажу я. Хлопця мусять присяглі виправдати...

— Що ви говорите?! Певно якусь адвокатську штуку хочете втяти, але я до того не допущу. Через дві годині справа покінчиться. Маєте нагоду пописатися при лагодячих обставинах: молодечий вік, занедбане виховання, нема шкоди.

— Рад старатися, пане добродію, але покличете до розправи двох лікарів знавців.

— До підпалу лікарів?

— Цим разом до підпалу. Чували певно про сомнабулізм?

Він вирячив на мене очі.

— Що?

— А так. Якби ви знали те, що я від хлопця довідався, а чого слідчий суддя до протоколу не вписав, то ви моїм словам не дивувалисьб, без надуми допустилиб до розправи лікарів.

Я вернувся до дому. Старий коваль ждав уже на мене.

— Ідіть батьку, до дому, не журіться. Петро повинен вийти зі суду чистий.

— Бог би з вас говорив. То така добра дитина, а що з него вийде, як посидить у кримінал між злодіями.

Попрощався і витираючи сльози з поморщеного лица, поїхав до дому.

*

Розпочалася розправа. Хлопець сказав про чорного пана, всі присутні в салі зареготалися. Я був лютий, аж губи закусував...

Тоді став я хлопця випитувати, так як першого разу...

Лікарі вислухали все, та сказали згідно так:

Хлопець був невиспаний, голодний і перемерзлий. До горілки не звик, а коли випив чарку, то по просту впився... Горяча піч, де спав кілька годин, зробила те, що випита горілка ще більше його задурманила.

Дальше, то я вже сам докінчив.

Ходив він по варті та думав про церковного злодія, про того чорного пана і про небезпеку вогню. Отже не диво, що все те помішалося в нього з горілкою і жаром в зачадженій голові і йому приснилося, що прийшов чорний пан, сіпнув його за ногу, викликав на двір і першу стріху, яку побачив, казав йому підпалити...

Палій, коли підпалить, то старається від пожежі втекти, а не падає на землю... Він спав, а пробудився щойно тоді, як упав на землю... З ним трапилося таке саме, як з тими людьми, що ходять при місяці, або як їх називають — лунатиками. Хлопець зробив усе несвідомо. Лунатик робить такі речі зі слабости, а у нього зробила це горілка...

По салі пішов гамір...

Кілька хвилин пізніше присяжні суді одноголосно звільнили Петра.

Його родичі аж плакали з радості. Я приступив до Петра, погладив його по голові і сказав:

— Йди з Богом до дому, а не пий ніколи нічого, крім джерельної води...

во чужинцям) відомости про положення укра-
інського студентства в цілому світі. В міжчасі
хор Спілки під управою Д. Німиловича про-
демонстрував присутнім кілька українських
пісень і вказав їм на ці богацтва, що їх крие
в собі українська пісня.

З привітами від ріжних чужинецьких ор-
ганізацій зголосилось багато бесідників. В
імені ректора і сенату Високої Технічної Шко-
ли в Берліні говорив проф. д-р Горн. Пред-
ставники ріжних організацій вказували голов-
ним чином на працю українського студентства
на міжнародному полі. Промовляли рівнож
представники хорватського і литовського сту-
дентства. Від „Української Громади" в Берліні
привітав студентство проф. д-р З. Кузеля, що
як наочний свідок праці студентства оцінив
відповідно цю працю. Зі всіх письменних при-
вітів, що їх було 215, відчитано лише декілька,
між іншими около 20 привітів від ріжних рек-
торатів німецьких та українських шкіл.

Студії у Високій Технічній Школі в Берліні.

По европейських високих школах студіює небагато наших молодих студентів. Причини цього треба шукати в скрутному матеріяльному положенні нашого загалу на українських землях під Польщею. Всеж таки є між нашими молодими матуристами багато таких, що могли-б студіювати за границями Польщі і для таких подаємо отсі відомости:

Високі технічні школи в Німеччині мають такі відділи: 1. Загальні науки: а) математика, б) фізика, в) господарські науки. 2. Будівництво: а) архітектура, б) будівництво, в) мірництво (студії тревають лише 3 роки). 3. Машинознавство: а) загальне машинобудівництво, б) електротехніка, в) будова кораблів, г) корабельні машини, д) летунство. 4. Відділ хемічний: а) гірництво, б) хемія, в) гутництво.

Майже на всіх відділах введено тепер спеціяльні студії економії тому, що інженірові потрібно в свому фаху бути обізнаним з економікою для раціонального та економного ведення дорученого йому підприємства.

При вступі до німецьких високих технічних шкіл не вимагають від студента жадного вступного іспиту. Абсольвенти галицьких реальних ґімназій мусять пізніше робити доповняючий іспит, а абсольвенти ґімназій можуть бути звільнені від того іспиту за відповідними стараннями.

До подання про приняття до одної з високих технічних шкіл у Німеччині треба долучити: 1) матуральне свідоцтво в ориґіналі й 1 леґалізований німецький переклад, 2) власноручно написаний опис життя, 3) посвідку матеріяльного забезпечення, 4) метрику, 5) посвідку про знання німецької мови зі школи (без цього можна обійтись).

Шкільна оплата около 200 марок на семестр. На прожиття треба около 120—150 марок місячно. Звертаємо рівнож увагу на те, що в Берліні є Український Студентський Дім, у якому можна мешкати за 10 марок місячно. Незаможні студенти можуть при відповідних стараннях одержувати в тутешніх установах дешеві харчі, а часом і безплатні. Не є виключені рівнож і деякі полекші у шкільних оплатах.

Літній семестр зачинається около 15. квітня. До приняття у школу не потрібно практики, але все є краще мати практику перед вступом до школи в тому фаху, який хоче хто студіювати.

Всі ближчі інформації щодо вступу у високі технічні школи в Німеччині подає Спілка Студентів Українців у Берліні. При запитах залучати почтові марки на відповідь.

Рівнож звертаємо увагу наших матурантів на студії у німецьких університетах, торговельних школах, агрономічних школах і т. д.

Листи звертати на адресу:

„Verein Ukrainischer Studenten in Deutschland", Берлін, Шарльотенбурґ 2, Постшліcфах 92.

НОВИНКИ

— **Першорядне українське фризієрське заведення,** вул. Блахарська 11. (ріг Руської), тел. 93-21 поручається П. Т. Громадянству.

— **Жовтоблакитний памятник у Львові.** На Трибунальській площі у Львові стоїть собі позолочений памятник польського гетьмана Яблоновського, про який уже писалося у нас, що польські мистецькі круги обурювались проти цього, що цей памятник позолочено. Перед місяцем хтось збиточний перемалював у ночі цей памятник на червоно, мовляв, коли смак творців цього памятника дозволив, щоби гетьман мав золоту барву, то чому не червону? Заледви очищено цей памятник від червоної барви, а вже в ночі з дня 21. на 22. лютого хтось позволив собі на новий смішний жарт. Перемалював голову й обличча та руки цього гетьмана темно-блакитною барвою. Тепер перед памятником збирається весела публика і балакає між собою, що тимразом цей жарт є ділом якогось українця, якому конечно захотілось бачити у Львові памятник, помальований національними красками. Памятник цей стоїть близько маґістрату, де і в ночі багато поліцаїв, тому жартівливого маляра треба вважати справді відважним.

— **Самовбивство судового возьного.** В готелю „Бульвар" при вул. Городецькій у Львові застрілився возьний львівського апеляційного суду, Жигмонт Юркевич. Причини самовбивства невідомі.

— **Соломон Шапіра живе.** „Хвіля" подає, що ґазетна новинка про смерть Соломона Шапіри, якого поранив на Знесінню його брат, є неправдива. Соломон Шапіра живе і є надія утримати його при життї.

— **Коли можна буде їхати до Канади?** З Отави прийшли вісти, що еміґрація до Канади буде обмежена щонайменше протягом 2-х літ. Причиною того обмеження є, як відомо, безробіття.

— **Справа огидного злочину перед судом.** Михайло Бадзьо з Дерновець в Жовківщині любив Олену Захарко й овочем тієї любови був син. Хоч дитина була нешлюбна, то родичі Олени полюбили свого внука, не докоряли дочці і казали, що такі випадки по людях ходять та най дитина росте собі. Але Михайло Бадзьо хотів конечно позбутись дитини і коли Олена спала, він влив дитині до рота велику дозу карболіту, від чого дитина серед страшних мук померла. На днях перед львівським судом розпочалась розправа проти цього безсердечного батька. Бадзьо признався до вини, але розправу перервано, щоби покликати ще кількох свідків. Олена Захарко також була арештована, але виявилось, що вона нівчому не винна і її звільнили.

— **Самовбивства серед учениць.** В Кременці кинулась під поїзд 19-літна учениця ґімназії, Евгенія Франциківна і на другий день вона померла. Причиною самовбивства — лихе свідоцтво. — Недалеко Хомотова кинулась під поїзд учениця варшавської ґімназії, Галина Петрівська. Поїзд відрубав їй ноги і вона з болю благала, щоби її добити і померла аж за кілька днів.

— **За комуністичну аґітацію** суд в Ґродні засудив Гірша Ротшуля на 6 літ, а Володимира Товпека на 4 роки вязниці за приналежність до комуністичної партії Білоруси та комуністичну аґітацію.

— **Бійка в австрійськім парляменті.** На останнім засіданні австрійського парляменту підчас промови соціялістичного посла Валліша один із послів гаймвери кинув у цього посла чорнильницею. Це стало причиною великої бійки між лівими і правими послами. В бійці було 12 послів ранених, між ними один посол ранений так поважно, що його відвезли до лічниці.

— **Літературна секція при Союзі Народів.** Президент секції духової співпраці в Союзі Народів Гільберт Мюрей приготовляє акцію на арені Ради С. Н. для утворення при Союзі Народів окремої секції літератури. В центрі цієї секції малиб покищо стояти: Юліян Лішер, Томас Манн, Олена Бакареско (румунка) і швайцарський професор Райнольд. Ця секція прямувалаб до зближення між письменниками всіх народів.

— **Ювилей Бонзельса.** Визначний німецький письменник Бонзельс святкує на днях свої 50-літні уродини. Німецька преса присвячує творчости цього глибокого знавця людей і природи багато місця й уваги. Бонзельс, виступивши в молодості з дуже слабкими новелями, повільно виростав на справжнього творця. Його твори „Гіммельсфольк", „Індієнфарт", „Ваґабунден" мають широку популярність і признання критики й читачів. На українську мову перекладена його „Пчола Мая", яку видало УПТ.

— **Директор банку дефравдантом.** В Будапешті арештований директор великого банку Константин Бальоґі, який здефравдував у банку півтора мілїонів пенґів. Його арештували в хвилині, коли він пробував застрілитись, бо видно боявся наслідків свого вчинку, який викрився. При переслуханні цей директор зізнав, що загальна економічна кріза штовхнула його на шлях дефравдації.

— **Ледозвал засипав коршму.** В Медельсерталі в швайцарських горах Сан-Ґотар ледозвал скотився з гір на коршму і зруйнував цілий дім. Під ледозвалом згинуло 6 осіб, цебто 4 члени родини власника коршми і двох туристів, які якраз сиділи за столом при обіді. Трупи жертв ледозвалу вже вдалося добути зпід руїн.

— **Залізнича катастрофа в Греції.** Недалеко Леонтаріону в Греції вискочив зі шин поспішний поїзд. Кілька осіб перевернулось зовсім, один віз розбився. В катастрофі згинуло 16 пасажирів, а 65 осіб було ранених.

— **Автор „Ціянкалія" арештований.** В Берліні арештовано письменника Фридриха Вольфа, якого драма „Ціянкалій" викликала була свого часу у Львові бурю протестів з боку католиків. Вольфа арештували за те, що він як лікар усував жінкам плід. Як відомо, на цю саму тему написана і його драма „Ціянкалій", в якій він боронить право жінки позбутися у виняткових випадках плоду. Разом з Вольфом арештовано його помічницю, лікарку Ельзу Якубович. Виявилось, що автор „Ціянкалія" усував плід 123 вагітним жінкам, а між ними було 38 незамужних.

— **Військо віддає почесть босому вождові.** Як це вже писала преса, вожд гіндусів Ґанді відвідав віцекороля Індії льорда Ірвіна та мав з ним 4-годинну нараду. Ґанді прийшов пішком до Дель, де його привітав віцекороль. Розмова скінчилась вечором і тоді віцекороль просив Ґандія до вечері, але Ґанді відмовився, бо згідно з гіндуською релігією, по заході сонця не можна нічого їсти. Ґанді, як відомо, гіндуським звичаєм ходить босий. І коли цей босий вожд 300-мілїонового народу виходив з палати віцекороля, військові відділи придворної сторожі віддали Ґандієві військові почести, презентуючи перед ним зброю.

— **Новий медичний винахід.** Віденська преса подає, що професор Жигмонт Фройд та його асистентка Камінерова винайшли сировицю, яка вщіплена людині дає можливість пізнати, чи її організм має зародки недуги рака, чи ні. Навіть на організмі зовсім ще здоровім ця сировиця викликає на місці вщіплення опухлину, якщо є в організмі бацилі рака, а не викликає ніякої опухлини, як організм здоровий. Цей винахід дасть можливість передбачити цю недугу та боротись з нею в самих початкових її стадіях, що, очевидно, є важним поступом в боротьбі з раком.

— **Флет Фридриха Великого.** Один з творців сучасної Німеччини, Фридрих Великий, любив у хвилинах спочинку грати на флеті. Цей флет був досі власністю родини князя Фридриха Леопольда. Опинившись в скрутнім матеріяльнім положенню, Фридрих Леопольд оголосив, що продасть цю памятку. Між іншим цей флет стараються купити за казочно великі суми король автомобілів Форд і американський власник ґазет Герст.

Дописи.

ТЕРЕБОВЕЛЬЩИНА. *(Свято „Просвіти" в Кобиловолоках. — Заг. збори читальні „Просвіти" в Слобідці Струсівській. — Економічна кріза вчить людей ощадности.)* Дня 12. лютого ц. р. відсвяткувала читальня „Просвіти" в Кобиловолоках просвітне свято. Рано відслужив місцевий парох о. Чарторинський торжественну Службу Божу за добрий розвій просвітного життя в селі. Після Служби Божої відправлено панахиду за померших членів читальні. До панахиди станув о. парох і о. Зенон Кузьма з Теребовлі. Після полудня зійшлися члени читальні у власнім домі і тут відбулася торжественна академія. Академію почав коротким словом голова читальні, після чого говорив на тему „Учітеся, брати мої" місцевий селянин Йосиф Духніцький. Про значіння „Просвіти" сказав довшу промову о. Зенон Кузьма, як делеґат Філії „Просвіти" з Теребовлі. На закінчення говорив упр. школи п. Павло Ковальський. Одну дрібничку треба підчеркнути, а саме: теперішній голова читальні не уважав за відповідне повідомити про влаштування свята філію „Просвіти", тільки на власну руку запросив о. Кузьму. Зрештою свято робило симпатичне враження. — Того самого дня відбулися загальні збори читальні „Просвіти" в Слобідці Струсівській. Делеґатами філії були: д-р Степан Годований та інж. Радловський Володимир. Збори відбулися при численній участи членів, прийшло багато молоді обох полів. Зі звітів виділових, особливо бібліотекаря, довідалися присутні, що читальня має гарну бібліотеку, яка має понад 200 томів добірних книжок. Щоби мати постійне джерело свіжих книжок, вписалася читальня в члени видавництва „Червона Калина". Книжки „Червоної Калини" тішаться великим попитом між членами і причиняються до оживлення просвітного життя. Щоби забезпечити читальні членів на майбутнє, виділ заложив при читальняній бібліотеці окремий діточий відділ, з якого користає дітвора дуже радо. При читальні істнує аматорський гурток, що дає театральні вистави. Після того як виділ зложив звідомлення, забрав слово д-р Степан Годований і виголосив реферат про берестейський мир, якого роковини припадають на 9-го лютого. Навязуючи до неуспіхів, які слідували опісля, підчеркнув, що головно задля недостачі доброго сільського проводу наш сільський нарід підляг анархії і став жертвою більшовицької навали. Нашим завданням під цю пору повинно бути виховати на селі такий провід, який мав би досить авторитету серед нашого селянства. Потрібно гармонії між тими, які ведуть і тими, яких ведуть. Інж. Радловський у своїм слові сказав, що наш селянин потребує освіти рільничої. Тому наші селяни повинні йти до рільничої школи в Милованні. Там здобудуть собі освіту фахову, а рівночасно нав-

на інших процесах, як тих, що вже відбулися, так і тих, що їх комуністи вже підготовляють.

Якби між тутешніми українськими організаціями, а головно між білгородською „Просвітою“ та „Українською Громадою“ могло прийти до якоїсь спільної мови, то зединеними силами можнаб виявити чимало праці на користь самої національної справи. Але, на жаль, це нині ще тільки побожні бажання автора цього дописү. Бо хоч роблено вже перед кількома місяцями спробу замирення „Просвіти“ з „Громадою“ та зорганізування Союзу всіх українських організацій в Югославії, то спроба ця не вдалася лише наслідком особистих амбіцій деяких осіб. І так справу відложено до кращих часів.

Білгородець.

Свято незалежности Литви.

Вильно, 19. лютого 1931.

Дня 16. лютого ц. р. в год. 7-ій веч. святкували литовці у Вильні у власній салі „Аполльо“ тринацятьлітній ювилей незалежности Литовської Держави. Велика і гарно прибрана народніми прапорами саля Тимчасового Литовського Комітету наповнилася вщерть литовським громадянством ріжних кляс. На жаль, богату програму свята обкроїла до мінімум адміністраційна влада. Та проте свято не стратило нічого на своїм ефекті й урочистости.

Голова Тимчасового Литовського Комітету п. Сташіц гарною промовою відкрив свято, підчеркуючи значіння тринацятьлітнього ювилею відродженої Литви. Після промови п. Сташіца виступив на сцену бувший білоруський сенатор п. Богданович. У своїй повитальній промові звернув він головну увагу на історичну солідарність литовського, білоруського й українського народу та на їхні майбутні завдання. Опісля промовив делеґат українського студетства п. Крохмалюк Василь. На вступі висловив він свою радість з нагоди цього великого для Литви свята, підніс заслуги тих, що причинилися своєю працею до відбудови литовської незалежности і подав анальоґію між теперішнім положенням литовців та українців. Від білоруського студентства зложив короткий ювилейний привіт п. Шутович. Вкінці на загальне здивування говорив і не один „z tej grupy studentów polaków, która chce spół życia z Litwą“. Після цеї промови забрав ще раз голос п. Сташіц і подякував українцям та білорусам за їх участь у святі.

Після промов були концертові точки, в програму яких входили: мішані хори в супроводі дутої орхестри, жіночі дуети і мужеські сольоспіви. Серед загального піднесення публика закінчила ювилейну академію литовським національним гимном.

К.

Нова комуністична орґанізація на Україні.

Радянська преса оповішає, що на Україні утворилась нова орґанізація, а саме „Союз червоних партизанів“. До цього союзу належать тільки ті повстанці, які боролиль проти української національної армії 1918—1920 років. Ціль союзу дальша боротьба з „націоналістичними елементами“ на Україні.

ОСТАННІ ВІСТИ

РОЗПРАВА Б. СЕНАТОРА ХИМЧИНА І ТОВ.

Перед львівським трибуналом почалася в понеділок розправа проти членів Сель-Робу-Єдности: б. сен. Химчина, б. пос. Путька, Фіялковського, Панчиняка, Ів. і Вас. Возьного й Осипа Букшованого. Акт обвинувачення закидає їм, що революцією хотіли перемінити устрій Польщі та відірвати сх. землі від Польщі й злучити їх із СРСР. Химчин обвинувачений теж, що в столярськім т-ві „Згода“ вкрав готівкою 1360 зол. 79 сот. і щадничу книжечку на 6517 зол. Всі обвинувачені не признаються до вини. Обв. Химчин зізнавав по польськи. Розправу веде предс. Антоневич, обвинувачує прок. Мостовський, боронять адв. д-р Глушкевич і д-р Ляндав.

ЗНИЖКА ПЛАТЕНЬ.

У Варшаві кружляють чутки, що в квітні обнижать платні урядовцям на 5 відсотків.

ПОСОЛ МОЛЬТКЕ У ВАРШАВІ.

Берлінська „Діпльоматіш-політіше Кореспонденц“ повідомляє, що през. Гінденбурґ підписав іменування мін. директора д-ра Мольтке німецьким послом у Варшаві. Мольтке відїде у Варшаву 26. лютого, щоби перейняти урядування.

АРЕШТУВАЛИ ПОСЛА.

На комуністичнім вічу при участи 500 людей промовляв пос. Бужинський. Поліція віче розвязала, а бесідника арештувала. Після справдження леґітимації його випустили 6 учасників віча замкнули у вязниці.

Значіння шпиталів для здоровля народу.

Заразливі недуги. — Винаходи і відкриття. — Модерна обстановка.

Змагання давати поміч хорим таке старе, як людський рід, а чи не так далеко сягають і початки лікарського знання. Однак величня будівля новочасної медицини повстала щойно недавно, бо ледве в другій половині XIX. століття: підставу дали їй ідеї Пастера, Коха, Вірхова, Лістера і інших.

Також розвій шпиталів у модерному значінні датується від недавна. Хоч грецькі і римські літописи згадують про будови шпиталів уже в давнині, але це були головно захисти для калік і немічних. Те саме було з початку по монастирах за християнської доби у давніх і середніх віках. Коли по хрестоносних походах і після відкриття Нового Світу почали поширюватися ріжні заразливі недуги, як чума, проказа, сифіліс, тоді багато лікарів старалося таких хорих відокремлювати і поміщувати їх або по згаданих захистах, або в окремих будинках. Та не були це шпиталі у новочасному розумінні. Як мало у таких заведеннях дбали за засади ґіґієни, показують звіти головних французьких шпиталів Готельдія у Парижі і Ліоні з XVIII. віку: у їх великих будівлях з великими банями лежало в однім ліжку 4—6 хорих, повно там було бруду і страшних випарів.

Оповідають очевидці, що птахи, які припадком залетіли до тих бань, негайно гинули. Заразливі недуги, які там попалися, мали знамените підложжа до розвою і не диво, що шпиталі вважали загально за місце смерти: передати когось до шпиталя значило видати засуд на смерть.

Перший шпиталь у Гамбурґу св. Юрія завів у себе у першій половині XIX. віку каналізацію, водопровід, операційні салі і лазнички. Ґіґієнічні уряджения поширяються особливо в Анґлії по кримській війні.

Минуле століття звичайно називаємо століттям відкрить: До винаходів з царини техніки (парові, електричні машини і т. д.) прилучилися відкриття і уліпшення на полі медицини, а це відбилося на розвою шпиталів. Отже у першу чергу відлучено шпиталі від захистів для бідних і немічних і від тепер шпиталі служать тільки для лікування хорих. Дальше від загальних шпиталів відокремлено шпиталі для заразливих недуг. Коли розвинулася наука про антисептику, а опісля про асептику, утворено окремі відділи для лікування хорих при помочі операцій (хірурґічні), а згодом окремі відділи для внутрішніх, шкірних, жіночих, очних, ушних і нервових недуг.

Розвій патольоґічної анатомії мусів довести до змагання, щоби контролювати при помочі секції померших правильність поставленої діяґнози і для тої цілм треба було у кожному більшому шпиталі утворити окремі просектури. У таких просектурах відбуваються не лише секції, але також і мікрослопові (ґістольоґічні) розсліди оперованих частей тіла, бо тільки такий розслід дає змогу ставити часто правильну діягнозу ріжних недуг, а особливо всяких новотворів. У лябораторіях просектури переводять також хемічні, бактеріольоґічні та серольоґічні розсліди, такі потрібні тепер для ствердження, а опісля і для лікування недуг.

Так повстали з кінцем XIX. віку модерне влаштовані шпиталі з усіми спеціяльними відділами, які і тепер бачимо по більших містах. В Европі такі шпиталі будували головно комунальні, краєві та державні управи. В Анґлії і Америці будовою шпиталів займалися більше гуманітарні інституції та ще й тепер більшість шпиталів будують і удержують там зі загальних складок та пожертв багатих горожан.

Велику поправу у лікуванні хорих осягнено згодом тоді, коли до помочі лікарам привчили цілі фалянґи сестер і помічників. Давніше вживали лікарі часто до помочі цілком невченої служби, але від початку цього століття всюди запанував принцип, що помічний персонал по шпиталях мусить складатися зі спеціяльно вишколених та іспитованих осіб.

Згодом винайшли щораз більше нових лябораторійних метод розсліду; між іншим дуже широко розбудовано діяґностику при помочі всяких електричних і світляних метод і пристосували їх також до лікування недуг, як ламп Рентґена, кремінних, Солюкс, радія тощо. Усе це довело поволі до розширення та творення нових відділів у шпиталях і вимагало багато високо вишколеного персоналу. Число апаратів невпинно зростає. До лікування недуг треба було пристосувати ще і ріжнородні дієти, яких число постепенно зростало: у багато шпиталях утворено спеціяльно дієтетичні кухні.

Д-р Т. Е. Бурачинський.

(Продовження буде.)

КАСІЄР КАСИ ХОРИХ ПЕРЕД СУДОМ.

Перед львівським карним трибуналом відбулася розправа проти касієра львівської Каси Хорих Йос. Гуля під закидом, що спроневірив готівку на викупно векслів на 450 дол. та 5.000 зол. Обвинувачений боронився, що тих грошей не хотів узяти собі, а пізніше хотів їх втягнути в книжки. Трибунал з причини недостачі доказів увільнив Гуля від вини та кари.

УЧЕНЬ ПОВІСИВСЯ В КЛЯСІ.

У Станиславові професор покарав 7-годинним карцером за невідповідне поведення 17-лінтнього учня VI. кл. ґімназії ім. Красінського Боруха Горовіца Вірта. Горовіц, якого вважали взірцевим учнем, так перейнявся тією карою, що повісився в клясі, де замкнений відсиджував кару. Коли терціян вечором прийшов, щоби випустити учня, застав уже трупа.

ГЕНДЕРСОН У ПАРИЖІ.

Міністри Гендерсон і Александер із кількома вищими урядовцями виїхали у Париж, щоби переговорювати з членами французького кабінету в морських справах. Сподіються, що тепер прийде до порозуміння між Вел. Британією та Францією.

Гендерсон, як лише приїхав у Париж, відїхав зараз на Ке д'Орзей і почав переговори зі знавцями.

ПІСЛЯ ЗАМАХУ НА АХМЕДА ЗОГУ.

Віденська поліція постановила виселити 11 альбанців і 1 альбанку (жінку Гельосія), бо здогадуються, що вона знала про плянування замаху на короля. Куди їх мають відставити, це залежить від самих альбанців. Обдукція тіла майора Тополія виказала, що він згинув від кулі Ґельосія. Гельосія судитимуть за вбивство. Слідство виявило, що король після першого стрілу атентатчиків добув револьвера та стріляв до них.

АРЕШТУВАННЯ В ІНДІЇ.

Із Бомбаю повідомляють, що підчас свята привитання вольонтаріїв арештували 400 членів вольонтаріїв, м. н. голову та членів т. зв. воєнної ради конґресу в Бомбаю.

ЛЕДОЗВАЛ В АЛЬПАХ.

Від кількох днів в Швайцарії падуть великі сніги, наслідком чого ледозвали засипали залізничий шлях Мітгольц-Блявзе й автобусову дорогу. Кільканацять робітників, що очищували цей шлях, засипала кількаметрова верства снігу. У неділю попол. ледозвал у Секар засипав 7 лещатарів. Коли рятункова стація відкопувала засипаних, упав другий ледозвал. Кількох робітників було ранених, один згинув.

Біля Пачергоферу коло Інсбруку ледозвал засипав 5 лещатарів. Трьох із них згнуло. Коли рятували засипаних, присипало 6 із рятункової експедиції, одначе їх урятували. Біля Маєрну ледозвал пробив хату верховинця Райнера. Райнер помер, бо йому зломило хребет. Жінку й дитину врятували. Наслідком сніговії здержали зовсім залізничий рух у півд. Тиролі.

—o—

Студентські справи.

Десятиліття Спілки Студентів Українців у у Німеччині (1921—1931).

Дня 16. лютого 1931 р. святкувала українська кольонія в Берліні небувале свято. Найстарша українська студентська орґанізація має за собою 10 літ праці. Вечором тогож дня публика своя й чужа заповнила дві салі „Гумбольдт-Штіфтунґ“. Голова Спілки Р. Макух відкрив короткою промовою свято, вказавши на ті труднощі, серед яких приходиться працювати українському студентству на чужині. Відтак П. Кожевників в обширному рефераті зясував присутнім розвій орґанізації. Заложено орґанізацію дня 22. січня 1921 р. Українське студентство, покинувши зброю, взялось дальше за боротьбу на полі культурному. Серед тяжких умовин приходилось йому працювати. Згадувати всі ті звязки та реферати, що їх поробило українське студентство з доручення своєї орґанізації, не приходиться. Коротко треба лише згадати, що Спілка протягом 10 літ свого істнування мала 337 членів, у чому 34 студенток. 91 членів орґанізації покінчили студії, 70 в Німеччині, а 21 за межами Німеччини. Давнішими часами вела Спілка допомогову акцію серед українського студентства. У своїх приходах має Спілка суму понад 5.000 дилярів, з чого яких 60 проц. пішло на допомогову акцію в формі позичок, які мусять бути звернені коли не безпосередньо Спілці, то всяким іншим нашим культурним орґанізаціям. Дальше делеґати Спілки брали все участь у ріжних міжнародніх студентських зїздах від початку її істнування донині. В другому рефераті П. Волошака подано присутнім (переваж-

чаться бути організаторами освітного й економічного життя на селі. Як просвічені і фахово вишколені абсольвенти рільничих шкіл, стануть вони організаторами продукції, стануть самі хліборобами продуцентами. Тоді піднесеться наша національна продукція, зросте наша економічна сила, а через те український нарід зможе дати заняття своїй інтеліґенції. — Економічна скрута, яка лягла важким тягарем на наше село, має також і свої добрі сторони. Селяни починають зарікатися пити горівку і курити тютюн. Під тим оглядом настав просто переворот. Нам подають з цілого ряду сіл, що коршми стоять пусткою. Це явище тимбільше потішаюче, що це головно молодь перестає пити й курити. В селі Налужу продав приватний склепар в часі латинських різдвяних свят тільки 5 фляшок пива, про горівку нині на селі ніхто й не згадує. Бувають ще спорадичні випадки пиятики, які кінчаться трагічно (як от недавно в Кобилоловолоках!), але це вїімки. Селяни в масі нині — абстиненти (з мусу!). На весілля й інші обходи уживають на селі обочевих вин, соків, чаю і т. п. Нині на селі пяна людина це просто білий крук! Наліг курення нині теж сильно зменшився. Ще якби тільки наше село вернуло до своїх народніх строїв, тоді булоб пів біди. Колиб так ще й цього навчила нинішня кріза!

Д-р Ст. Годований.

—o—

СПОРТ

З КАРПАТСЬКОГО ЛЕЩАТ. КЛЮБУ:

Змагання у зіздовім бізі у Славську уладжує Карпатський Лещат. Клюб 8. III. ц. р. До змагань запрошуються всі українські лещат. товариства. Зголошення до змагань присилати найдальше до 1. III. письменно на адресу секр. Клюбу В. Рожанковського, Львів, Собіщина 7., або в домівці Клюбу. — К. Л. К. постарається про залізничу знижку, а приміщення в Славську одержать змагуни даром у домівці Клюбу. Колиб не було снігу, змагання будуть заздалегідь відкликані.

В пятницю 27. II. ц. р. в год. 19. відбудеться в домівці Клюбу відчит проф. С. Гайдучка п. з. „Здобуття Монт Евересту“.

—o—

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Дня 17. II. 1931 р. помер **о. Филемон Ковальський,** парох Гніздичева. Прожив літ 60. Був це чоловік гарних прикмет душі, головно відзначався чистим характером. Ревно працював над релігійним, економічним та освітнім розвитком своїх парохіян. В. Й. П.!

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз“ платив кооперативам дня 23. лютого 1931 року: масло експортове 4·60 зол., десерове пріма 4·50 зол. за кільо; літра молока 28—29 сот.; літра сметани 1·50 зол., на яйця ціна не усталена. Тенденція на масло удержана, на яйця знижкова.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Вівторок, 24. лютого, година 7·30 веч. „Лялька“, оперетка Одрана.

Середа, 25. лютого, година 7·30 веч. „Фіялка з Монтмарт“.

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Вівторок, 24. лютого, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим“, музична комедія.

Середа, 25. лютого, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим“, музична комедія.“

Малий Міський Театр:

Вівторок, 24. лютого, година 7·30 веч. „Добра ворожка“, комедія Мольнара.

Середа, 25. лютого, година 7·30 веч. „Добра ворожка“, комедія Мольнара.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Дівча з Монпарнасу“ та додатки.

КОЛЬОСЕЙ „Бригада смерти“ (Гарі Піль). „Герої ночі“.

ЛЕВ: Звукова фільма: „Тигриця“ (Люпе Велез, Колін Мур). „За кулісами кабарету“.

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Жовтолиций капітан“ і додатки.

ОАЗА: Звукова фільма: „Тройка“.

ПАЛЯС: Звукова фільма в чеській мові „Цісарсько - королівський фельдмаршал“ (Власта Буріян).

ПАН: „Динаміт“.

ПАСАЖ: „Кровавий порахунок“. „Раз у житті“ (комедія).

ПРОМІНЬ: „Останній приказ поруч. Ношти“.

ФАТАМОРГАНА: „Вальс кохання“. — „Заборонені години“.

ХИМЕРА: „Зузи саксофоністка“ (Анні Ондра).

СТИЛЕВЕ: „Анна Кареніна“ (Ґрета Ґарбо, Дж. Ґільберт)

УТІХА: „Нічна пригода“ (Карльо Альбіні). „Бригадієр Жерар“ (Род ля Рок).

Програма радіо.

Вівторок 24. II. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Симфонічний концерт. **Гельсінґфорс** (221,4) 17·25 Концерт. **Букарешт** (394,2) 16·00 Музика. **Берлін** (429) 18·20 Пісні Кароля Прохаски **Рим** (441,2) 17·00 Концерт, солісти. **Прага** (486,2) 16·30 Радіоорхестра. **Будапешт** (550,5) 19·30 „Шехерезада“. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт. **Ленінград** (1000) 15·30 Концерт.

Середа 25. II. 1931.

Варшава (1411,7) 16·15 Програма для дітей. **Гельсінґфорс** (221,4) 19·45 Воєнні пісні. **Талін** (296,1) 11·30 Концерт. **Льондон** (356,3) 14·00 Органи. **Берлін** (419) 19·00 Балади, співає Катя Куль. **Рим** (441,2) 12·45 Музика. **Прага** (486,2) 18·20 Німецька авдиція. **Відень** (516,3) 19·30 Вечір пісень. **Будапешт** (550,5) 9·15 Спів і скрипка. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт для дітей.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Вівторок 24. II. 1931.

12·10 Ґрамофонові платни. 15·00 Трансмісія з Варшави. 16·45 Авдиція для наймолодших. 17·00 Концерт 9-літнього піяніста Штрікса. 17·15 Трансмісія з Кракова. 19·35 Трансмісія з Варшави.

Середа 25. II. 1931.

12·10 Ґрамофонові платни; 15·30 Трансмісія з Варшави; 17·45 Орхестра; 19·40 Трансмісія з Варшави; 22·35 Думки і романси; 22·50 Трансмісія з Варшави.

Присилайте передплату!

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Подяка. Управа Спілки Студентів Українців у Німеччині складає отсею дорогою найсердечнішу подяку всім тим українським інституціям та студентським організаціям, як рівнож і приватним особам, що переслали на свято 10-их роковин нашої організації свої привіти. Ми працювали досі для добра українського народу і думаємо, що й будуча праця не заведе всіх тих сподівань, що їх має щодо нас українське громадянство в краю. — **Р. Макух** голова, **Д. Німилович** секретар.

Загальні Збори Філії „Просвіти“ в Борщеві відбудуться 7. березня 1931 р. в год. 10. рано в салі „Народнього Дому“ в Борщеві. **Виділ.**

„Сучасність і традиція“. На цю тему виголосить **Д-р Дмитро Донцов** відчит в Кружку ім. Ганни Барвінок дня 26-го лютого (четвер) в 6-ій годині вечора в домівці при вул. Мохнацького 12. — Просимо численно явитися.
1533 **Старшина Кружка.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Ширіть наш часопис!

ПОДЯКА.

Прибита тяжким горем по втраті нашої найдорожчої Тереси з Дутків Панчакової, вдови по управителю школи складає отсим сердечну подяку: Всч. о Д-рові І. Фіґолеві, що не пожалів труду й приїхав зі Львова, щоби взяти участь у похоронах і попращати над гробом Помершу; о. кан. Д. Стекові за провід а оо. дек. Ю. Гірнякові, Вальницькому, Дуткевичові і Мельничукові за участь у похоронах. Дякуємо щиро всім українським Установам та Товариствам і їх представникам за вияви спочуття як також хорові „Думка“ і орхестрі Т-ва „Зоря“, що своєю участю, співом та музикою супроводили Покійну на вічний супочинок. Дякуємо також Д-ру Ю. Олесницькому за прощальну промову. Вкінці складаємо щиру подяку всім Своякам, Знайомим та Громадянству, що масовою участю в похоронах вшанували память Помершої.

РІДНЯ.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. В друкарні Видавничої Спілки [illegible]